

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

72. An ex aliqua ntagna necessiatate possit quis inire matrimonium
absque Parochi præsentia? Et pro praxi huius quæstionis adducuntur
aliqui casus in textu huius Resolutionis, in quibus hoc fieri ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

fa in Ref. 85. §. vi. ad medium, & in alio §. eius annor. & lo. n. 1. §. & alij communit. Et ita declarasse Sacram Congregationem Cardinalium, referunt Salzedo in Practica Diae, cap. 73. §. Primum dubium. Petrus de Ledelma, de Matrimonio, quest. 45. art. 5. punct. 3. dub. 2. versu Primum dubium, & Rodriguez. 1. parte, Summa in 2. ditione, cap. 219. numer. 4. & colligitur etiam ex cap. 2. de Matrimonio contracto cont. interd. Eccles. Immo idem dicendum est, quamuis à Pontifice ea prohibitio Parocho facta esset, vt bene probat Sanchez, lib. 7. de Matrimonio, disp. 2. num. 10. quia militat eadē ratio. Hinc fit vt si Episcopus Sacerdoti, potestatem habenti audiendi Confessiones, præcipiat, ne audiat Confessiones foeminarum, validæ adhuc sint Confessiones, illi factæ à foeminis: nam cum aliis Sacerdos ille habeat potestatem, validè audiendi Confessiones, etiam foeminarum, non debet censeri restricta per illam simplicem prohibitionem, nisi expressè dicatur. Et hanc opinionem sequuntur Ioannes Medina, tract. 2. de Confess. quest. de Sacerdotibus alienis per Paroc. eligen. ad finem, Valatius in 4. dist. 17. disp. 7. vers. Rursus etiam. Henriquez, lib. 6. de Sacram. cap. 6. num. 6. vbi alios refert, Salas de legibus, disp. 16. sect. 10. num. 43. Ferdinandus de Castro, tom. 1. tract. 3. disp. 2. punct. 9. num. 6.

2. Sed difficultas est si Episcopus non solum interdicit Parocho, ne illi Matrimonio assistat, sed etiam addat clausulam irritantem ipso facto Matrimonium illud, si secus factum fuerit. Sanchez de Matrimonio, lib. 3. disp. 32. num. 2. tenet in hoc casu Matrimonium prædictum fore irritum, ex vi clausulæ irritantis. Sed ego contrarium sentio, & puto tale Matrimonium esse validum, quia tenenda est illa opinio, Episcopus non posse condere leges irritantes: ergo neque poterit prohibere ne aliquod Matrimonium fiat, addendo clausulam irritantem, si secus factum fuerit. Patet consequentia, quia parum refert, siue prohibitio fiat per modum legis, siue per modum simplicis præcepti, vt fatetur idem Sanchez lib. 7. de Matrimonio, disp. 2. num. 15. Secundò, nam si Episcopus posset præcipere Parocho, ne certum Matrimonium celebrare præsumat, & irritare illud, si aliter fiat, poterit etiam prohibitionē facere ipsis contrahentibus, ne inter se Matrimonium inceptum, & addere clausulam irritantem. Similiter, posset prohibere habenti votum simplex Castitatis, vel Religionis, ne vxorem ducat, & irritare matrimonium contra talem prohibitionem factum; & consequenter posset Episcopus in sua Diæcesi, statuere noua impedimenta irritantia matrimonium, præter ea, quæ ab Ecclesia statuta sunt, quod est manifestè falsum, vt bene probat idem Sanchez de lib. 7. disp. 1. num. 9. ex communi opinione. Quod si dicas, potest Episcopus prohibere Parocho, ne absoluat ab aliquo peccato, & limitare aliter factum; ergo idem poterit in casu nostro; quia nulla sufficiens discriminis ratio, videtur assignari posse. Quoniam, sicut Parochus habet à iure, vt possit auctoritatem præstare matrimonio, contrahendo, ita etiam habet à iure potestatem absoluendi à peccatis, vt omnes concedunt. Respondeo esse disparē rationem: nam, cum Episcopus, iure permittere, possit sibi aliquos casus referuare, etiam respectu Parochorum, vt dicunt communiter Doctores, & praxis ipsa testatur, eo ipso, quod prohibet alicuius casus absolutionem cum clausula irritante, censetur in actu exercito, sibi illum referuare, & per consequens impedire iurisdictionem Parochi, ne ad eum casum se extendat.

Hæc autem ratio non militat in casu matrimonij, quia nullo iure probatur, posse Episcopum id irritum reddere; supposito quod fiat cum omnibus solemnitatibus ab Ecclesia præscriptis.

3. Nec aduersus superius dicta valet afferere, Pontium, Turrianum, Villalobos, Ochagatium, Hurradum, Sanchez, & alios, quos citat, & sequitur Leandrus de Sacramen. tom. 2. disp. 9. tractat. 9. quest. 5. docere, posse Episcopum matrimonij impedimenta inducere, atque apponere: Nam contrarium tenet Suarez de Cens. tom. 5. disp. 7. sect. 4. num. 5. & Coninch de Sacramen. disp. 30. dub. 1. num. 3. & 8. Sed quicquid sit de iure, & ex vi sui muneris, hodie certum est, vt fatetur ipsemet Leandrus vbi supra quest. 6. & citati Doctores, non posse Episcopos impedimenta matrimonij constituit, quia potestas hæc apponendi impedimenta iam reseruata est Summo Pontifici: vnde satis remanet firmata nostra sententia contra Sanchez, nempe non posse Episcopum prohibere cum clausula irritante, ne Parochus assistat alicui matrimonio.

RESOL. LXXI.

An propter magnam necessitatem possit contrahi aliquid quando matrimonium sine presentia Parochi? Et notatur, quod quando in articulo mortis quis vellet concubinam ducere, idque omnino videatur necessarium ad legitimandum prolem ex ea susceptam, & ad adimplendam fidem ei datam, posse Parochum omittere denunciations? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 233. alias 234.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docuit Iacobus de Grassis decis. quest. lib. 2. cap. 86. num. 9. vbi ait, quod quando necessitas ad eum esset vrgens, vt copia Parochi, & testium haberi non possit, vtpote quando quis est in articulo mortis, vel quando aliqua virgo sub tutela iniqui tutoris constituta timet quod ipse eam viro ignobili, & indigno tradet in vxorem, posse quidem in his casibus, per mutuum consensum contrahi matrimonium sine presentia Parochi.

2. Sed aduersus Grassium, & meritò, insurgit Petrus Cenedo quest. 30. n. 15. & 16. vbi docet ad eum strictè ad literam seruandum fore decretum Concilij Tridentini, videlicet vt nullo modo contrahatur matrimonium sine Parocho, & testibus, vt procedat ipsius decisio, etiam vrgente maxima necessitate, vt si morti vicinus vellet concubinam ducere, idque omnino videatur necessarium ad legitimam prolem ex ea susceptam, & adimplendam fidem ei datam.

3. Notandum est tamen cum Sarmiento lib. 1. select. cap. 16. num. 7. Henriquez lib. 3. cap. 11. num. 7. & aliis, apud Cenedum vbi supra, in supradicto casu, quando quis in articulo mortis contrahit, posse Parochum omittere denunciations. Et hanc sententiam docet etiam nouissimè Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 4. num. 11. & alij penes ipsum.

RESOL. LXXII.

An ex aliqua iusta causa, & magna necessitate possit quis inire matrimonium absque Parochi presentia? Et pro praxi huius questionis adducuntur aliqui casus in textu huius Resolutionis, in quibus hoc fieri potest? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 15.

§. 1. D.

Sup. conten- to in hoc §. infr. in Ref. 95. cursum ita sine, & late in tom. 3. tr. 1. Ref. 88. si- gnificat §. vlt.

Sup. conten- to in hoc. & seq. §. late in Ref. 1. post seq. post med. à vers. Vnde refer- lendus, & in tom. 3. tr. 1. Ref. 91. §. vlt. à princip. vs- que post medium.

Sup. hoc ma- gis late in Ref. 2. not. præterita, à principio, & vide §. eius primæ an- not.

Alibi in ref.
praeterita, &
in aliis eius
primæ an-
not.

S. 1. DE hac questione alibi à nobis tractatum est; sed quia quando ego iterum aliquid pertracto, semper aliquid boni, vel noui affero: ideo nunc affero ad propositum dubium negatiue me citato, respondere Leandrum de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 7. quest. 7. qui postea quest. 8. querit, an oppidis, aut pagis, ubi nequit haberi Parochus, nec de proximo speratur haberi, possit, valide sine ipso matrimoniu contrahi. Et affirmatiue respondet cum Coninch, supposita quadam declaratione Clem. VII. seclusa tamen dicta declaratione, negatiue sententiæ adheret.

2. Sed nouissime doctus, & nunquam satis laudatus Pater Amicus, in *Cur. Theolog. tom. 9. disp. 7. sect. 13. num. 135. & 139.* affirmatiue respondet in tribus casibus. Primus est quando Parochus haberi simpliciter non potest. Secundus, quando non sine maximo, vel ipsius Parochi vel contrahentium periculo. Tertius, quando maxima vrget contrahendi necessitas, quæ usque ad Parochi præsentiam differri non potest; Quod ad priores duos, clara est sacre Cardinalium Congregationis decisio, quæ consultata ab Episcopo Tricaric. circa formam matrimonioru, quæ in partibus Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ contrahuntur, examinatis ac perpenis rationibus sibi ab Episcopo propositis, postquam declarasset, irrita esse matrimonia hæreticorum, celebrata coram Ministro hæretico, vel Magistratu in loco, ubi Tridentinum est publicatum, subiungit. Si verò Parochia in qua fuit aliquando obseruatum Decretum, proprio Parocho careat, & cathedralis in idem Episcopo, & capitulo habentibus à Concilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegandi, nullusque alius ibi sit, qui vices Parochi, aut Episcopi suppleat, Matrimonium valet absque præsentia Parochi, seruata tamen in eo, in quo potest, forma Concilij, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Si verò extent quidem Parochus, & Episcopus, sed nullo constituto Vicario, uterque metu hæreticorum lateat, ita ut vere ignoretur ubi sit, vel eodem metu à Dicecesi absit, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum est Matrimonium contractum absque Parocho, adhibitis tamen duobus testibus. Hac Sacra Congregatio, quæ duos priores casus hac sua declaratione aperte comprehendit, vel quando Parochus simpliciter haberi non potest; vel quando non sine ipsius, aut contrahentium periculo. Neque ab hac sententia alienus Sanchez, dum ex declaratione Clementis affirmat, valere Matrimonium absque Parocho contractum in oppidis, aut pagis, ubi nullus Pastor, aut vicem eius gerens haberi, aut in proximis locis adiri potest. Intelligi enim debet de aditu non solù physico, sed etiam morali, scilicet, vt Cardinalium Congregatio, absque vitæ periculo. Eosdem casus admittere tenetur Layman, qui *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 7. & 8.* docet, validum esse Matrimonium à Catholico sine Parocho contractum, in locis, ubi expulsis Catholicis, nullus adest proprius Pastor. Item Matrimonium eorum Catholicorum, qui inter hæreticos permixti viuunt, intelligendum, quando non est tutus accessus ad proprium Parochum, alioqui etiam si simul habitent cum hæreticis, tenentur Catholici coram proprio Parocho contrahere, si illum sine periculo habere possunt. Item docet, posse Sacerdotem Catholicum assistere Matrimonio hæretici. Quod distinguo, si hæreticus seruet Tridentini Leges, alioqui si vellet contrahere contra Tridentini decretum in loco ubi illud est receptum, non possit Catholicus Sacerdos tali Matrimonio assistere, cum non possit assistere Matrimonio, in quo non seruantur Tridentini leges, ubi Tridentinum est receptum, esset enim cooperari in eorum peccatum, & Matrimonij inualiditatem.

Sup. his duobus casibus infra in Ref. 77. per totam, & in Ref. & 55. eius duorum annotationum, & etiam pro omni doctrina seq. in hac Ref.

3. In eadem sententia venit Cardinalis Bellarminus ex quodam ipsius responso dato Octauo Car. De Matrimoniis, inquit, contractis, ubi nulli sunt proprii Pastores, iam olim actum fuit cum S. D. N. & cum Congregatione Concilij Tridentini, de sententia communis fuit, illa esse rata, nec ad ea pertinere Decretum Concilij, cum in huiusmodi locis obseruari non possit. Non video ergo (concludit) cur ea Matrimonia non debeant tolerari, cum sententia Concilij Decretum, quod iubet Matrimonium fieri coram Parocho, non se extendere ad ea loca, ubi nulli sunt Parochi. Hec Bellarminus, qui hoc responso excludit eorum effugium, qui dicunt hoc factum esse Pontificis dispensationem, verba Bellarmini significant, ex sensu Pontificis, & Sacre Congregationis, Decretum Tridentini ad huiusmodi matrimonia non extendi.

4. Ex his duobus casibus à Sacra Congregatione declaratis, colligo tertium: si non tutus accessus ad Parochum exulat contrahentes, quod minus tenentur formam Tridentinum in contrahendo adhibere, cur non exulabit maxima necessitas, qualis esset, si contrahentes in metu mortis, vel alicuius proprii status, cum ingenti iactura subditorum, cogerentur contrahere absque Parochi præsentia, vt si Princeps aliquis concubinam haberet, ex quo filium susceperit, sique in euidenti periculo moreretur, si absque legitimo filio decedat, totius eius principatus cum maxima subditorum iactura deuoluitur ad Principem hæreticum: nec in huiusmodi casibus poterit ille absque Parocho Matrimonium cum concubina contrahere, legitimando filium ex ea susceptum, qui possit Principatui succedere, & subditos in vera fide, & Religione conseruare. Quis negabit, hunc casum maioris fore momenti, quam non possit ad Parochum tutum habere accessum; quod si ille non censetur in Decreto Concilij comprehensus, potiori ratione nõ censetur iste. Itc si quis ad evitandam mortem, sibi in aliquo iniuste interceptam, nisi statim contrahat, & conlumer Matrimonium, modo mors non inrentetur in legis contemptum, poterit hic sine Parocho contrahere. Ratio: ponit Concilium cum hac limitatione suum decretum condere. Quod cum hac illud condiderit, nobis persuadet, tum relata Cardinalium declaratio, tum ratio ipsa, cum non solet Ecclesia suas leges tanto cum damno & detrimento subditorum seruandas ferre. Hucusque Pater Amicus.

5. Sed circa declarationem Clementis VIII. ab Amico allatam, Hartadus de Matrimoniis, disp. 7. diff. 3. n. 10. dicit hanc declarationem fuisse dispensationem. At Castr. Palus, t. 3. disp. 2. punct. 13. §. 8. n. 8. non admittit dictam declarationem, quia constat authenticè de prædicta declaratione; vel dispensatione, tum quia esto constaret, debebat publicari publicatione legitime legem vniuersaliter latam restringeret vt ex communi firmat idem Palus *tom. 1. disp. 1. punct. 10. n. 1.*

6. Verum circa omnia superior dicta magis ample loquitur nouissime Martinus de San Joseph in *monita Confessariorum, to. 1. lib. 1. tract. 1. de Matrimonio, n. 5.* ubi me citato, sic asserit. Algunos Doctores, como son Veracruz, Sorus, Vega, Guafius, afirman que en caso, que no puede ser con el Parroco, pueden los contrayentes celebrar sin el Matrimonio delante de tres testigos, si los ay quando alguno está en el artículo de la muerte, y se quiere casar con su concubina, para cumplir la palabra, y legitimar los hijos, y en otros caso semejantes, fundase esta opinion, en que el Concilio no quiso, incluir casos tan apretados, y dexarlos sin remedio. La

ANTON
Opera
Tom. 10 II
E III

La verdad es, que es mucho mas probable, que ni aun en estos casos no valdrá el mutuo consentimiento de los contrayentes, sin presencia del Paroco, y testigos por la razon dada en el numero primero, de que no guardando en el la forma, cortuit actus, y porque la palabra del Concilio: Omnino inhabiles reddit. No admite epicheya. Henríquez dixé que era mucho mas probable, porque no se puede negar, que la de Veracruz sea probable, y por tal la tiene Villalobos tractatu 13. de Matrimonio, numer. 3, y que tambien lo en los lugares de los herejes, y en las Indias, donde no ay copia de Pazocos, y que vn año entero no se puede auer, que aqui no se quiso prohibir totalmente el Concilio el Sacramento del Matrimonio, y ya hemos dicho diuerfas vezes, que en caso de graue necesidad se puede seguir la opinion que defiende el Matrimonio ya hecho, aunque no la ampare mas que vn Doctot con alguna probabilidad se ha de defender contra la opinion de otros muchos, como dixé arriba. Ita ille.

Sup. hac opinione infr. in Ref. 74. prope finem, & in aliis eius vlt. not.

7. Sed ego extra casus superius declaratos à Sacra Congregatione, & Clemente VII I. de quibus vide etiam Iacobum Marchant. in Resol. Past. tract. 8. c. 2. g. 1. & Opatouium de Sacramento. tract. de Matrim. disp. 2. q. 12. n. 110. & 111. Præpositum in 3. part. D. Thomæ. q. 4. de Matrim. clandest. dub. 8. per totam, non audeo alios admittere, nec sententiam Veracruç, & aliorum puto probabilem, vt putat Martinus de San Ioseph: casum verò Patis Amici, tertio loco oppositum, nec reprobo, nec approbo, sed illius resolutionem Purpuratorum Patrum sacro consensu remitto. Sed post hæc scripta inueni Patrem Marchant. in Tribun. Sacrament. tom. 3. part. 2. tract. 1. rit. 7. q. 9. & 10. quæstionem huius Resolutionis late pertractare, & idè illum lege.

RESOL. LXXIII.

An in articulo mortis Parochus possit celebrare matrimonium sine testibus, & denunciationibus? Et in corpore huius Resolutionis quatuor apponuntur casus, in quibus valet clandestinum coniugium, etiam sine Parocho, & testibus celebrato. Ex part. 5. tract. 3. Ref. 98.

Sup. hoc supra in Ref. 71. §. vlt. & ex Ref. 62. lege eius §. vlt. & melius in §. vlt. Ref. 63.

§. 1. Respondeo, quod si in articulo mortis quis velit contrahere cum aliqua, vel ad legitimam prolem ex ea susceptam, vel ad tollendam infamiam, & dedecus femine, vel simile incommodum, possunt licite omitti monitiones ex licentia Parochi, si Ordinarius adiri commodè nequeat, quia tunc est evidens epixia intentionis Concilij pro necessitate illius articuli, non tamen ex hoc sequitur licere in articulo mortis vnquam contrahere sine Parocho, & testibus, neque ad hoc potest dare licentiam Episcopus, quia hoc nunquam concessit Concilium Tridentinum Episcopo. Imò tacite negauit, dum concessit posse remittere denunciations, & nihil concessit citra præsentiam Parochi, & testium, quod est verum, etiam si prius matrimonium fuerit contractum inualidè coram Parocho, & testibus, si impedimentum est publicum, vel dispensatio est obrenta in foro exteriori. Et ita docet Zambranus de sacrament. matrim. cap. 7. dub. 3. n. 1. & 2. Cui adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de matrim. 10. 1. lib. 3. disp. 17. quibus ego addo Marchinum

Tom. I I.

de peste part. 6. c. 4. n. 5. vbi docet. quod si pestiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere vel ad prolem legitimam, vel ad maiorem suæ conscientie tranquillitatem, esse denunciations relinquentas. Vide etiã Homobonum de bonis in consil. 10. 2. part. 5. resp. 310. Marchantium in resol. pastor. tract. 8. de denunciat. c. 1. g. 1. Gutierrez de matrim. c. 61. n. 4. Hurtadum de matrim. disp. 5. difficult. 3. Coninch de Sacramento. disput. 27. dub. 1. Vnde est refellendus Sotus in 4. distinct. 22. quest. 1. artic. 2. existimans esse casus aliquos, in quibus valet clandestinum coniugium, etiam sine Parocho, & testibus celebrato, quam etiam sequitur Iacobus à Grassis lib. 2. decision. cur. cap. 86. Primus est, quando virgo sub tutela est iniqui tutoris, & clandestinè contrahit, ne tutor eam tradat viro ignobili. Item si quis lethali ter vulneratus feminam concubinam, vt filios legitimos reddat, & faciliorem viam pareat ad salutem, clandestinè cum illa contrahat, quia copia Parochi, & testium haberi non potest. Tertio, si concubinarij iter facientes, vel alia ratione comprehensij, si in pericula ob concubinatum incidere, subito matrimonium contraherent secretò, vt affirmarent se esse coniuges. Quarto, si aliqui, quibus maximè expedit nubere, & valde metuerent illo tempore impediendos esse, ne contrahere possint, tunc secretò in matrimonium consentirent animo postea publicandi. Sed hæc omnia refellunt à Pontio de matrim. lib. 5. cap. 6. num. 3.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præterita. §. 1 & 2. & late in Refol. præterita, & in tom. 3. tra. 1. Ref. 91. §. 1. à principio vique ad medium.

RESOL. LXXIV.

An habitantes in ea Parochia, ubi Concilium Tridentinum de clandestinis matrimoniis publicatum est, & seruatur, si transcat v. g. in Galliam non animo ibi habitandi, sed cum animo ibi contrahendi, ac mox ad locum habitationis redeundi, an inquam, in tali casu matrimonium sit validum?

Ex quo sequitur, cum statutum sit, vt quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, & vel ex consuetudine, vel ex declaratione Eugenij IV. peregrinus possit confiteri illi Parocho, in cuius Parochia habitat, non quidem ex commissione proprij, sed tanquam proprio Sacerdoti; idè dicendum est, etiam si quis animo confitendi solum illi Parocho eo accedat, & à sua domicilij Parochia recedat, illi etiam licet alteri confiteri, dum extra suam Parochiam est? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 29.

§. 1. Nonissimè negatiuè respondet eruditus Franciscus Sylu. in suis resol. varijs, verb. Matrimonium 8. Quia tales vel contraxerunt coram Parocho loci, ad quem venerunt, vel clandestinè: vt cuius dicatur matrimonium est nullum, quia de illis ita contrahentibus verificatur quod aliter, quam coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus contraxerint: nam Parochus in decreto Concilij, non intelligitur Parochus loci, in quo sit contractus, sed Parochus contrahentium, seu alterius eorum, vt ex contextu Concilij patet, & affirmatur à Nauarro lib. 4. consiliorum, consil. 7. ad tit. de clandestina desponsatione.

Sup. hoc inf. in Ref. 78. & 89. §. Nota hic, & seq. & in tom. 1. tr. 3. Ref. 117. in fine, & in tom. 4. tr. 3. ex doctrina Resol. 163. signanter in principio §. Cõfirmatur.

2. Si dicas Decretum Concilij non habere robur in locis vbi non est publicatum, matrimonium verò de quo quæritur, esse contractum in loco, vbi non est publicatum. Respondetur, assumptionem esse veram respectiue ad personas locis illis subiectas; scilicet, vt decretum non habeat robur in locis: seu in personis loca illa habitantibus, vbi non

I i